

JOHN IRVING

**AKO
OSLOBODIŤ
MEDVEDE**

PLUS

Ako oslobodiť medvede

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.nakladatelstvius.cz
www.albatrosmedia.sk

John Irving

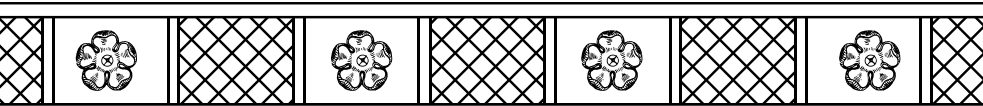
Ako oslobodiť medvede – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

JOHN IRVING

**AKO
OSLOBODIŤ
MEDVEDE**

Copyright © John Irving 1968
John Irving has asserted his right under the Copyright,
Designs and Patents Act 1988
to be identified as the author of this work.

All rights reserved.

Translation © Marián Gazdík, 2018

Cover © Tomáš Cikán, 2018

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-0363-5
ISBN e-knihy 978-80-566-0435-9 (1. zverejnenie, 2018)

**Túto knihu venujem
VIOLETTE a spol.
na pamiatku
GEORGEA.**

SIGGY

Pravidelná strava vo Viedni

Mohol som ho tam nájsť každé poludnie, sedel na lavičke v Rathaus Parku s malým tučným vrekom redkoviek zo skleníka v lone a s fľašou piva v ruke. Vždy si priniesol vlastnú soľničku; musel ich mať tucty, lebo si z tej hromady neviem vybaviť nijakú konkrétnu. Nikdy to však neboli nejaké výrazné soľničky, a dokonca raz jednu aj vyhodil; jednoducho ju zabalil do prázdneho vreka od redkoviek a odhodil ju do jedného zo smetných košov v parku.

Každé poludnie vždy tá istá lavička – tá s najmenej trieskami na okraji parku, najbližšie k univerzite. Občas mal so sebou aj zápisník, ale vždy menčestrovú maskáčovú bundu s bočnými vrečkami a s veľkým úložným vakom na chrbte. Redkovky, fľaša piva, soľnička a niekedy zápisník – to všetko v dlhom vypúčajúcom úložnom vrecku. Keď kráčal, neniesol si v rukách nič. Tabak a fajky mal v bočných vrečkách bundy; mal aspoň tri rôzne fajky.

Hoci som predpokladal, že je študent ako ja, nevidel som ho predtým v nijakej univerzitnej budove, len v radničnom parku každé poludnie počas prvých jarných dní. Často som sedával na lavičke oproti nemu, keď jedol. Ja som mal svoje noviny a bolo to vynikajúce miesto na pozorovanie dievčat kráčajúcich po chodníku; mohli ste sa pozerieť na ich nohy bledé na konci zimy s kostnatými kolenami, dievčatá v blúzkach, v priesvitných hodvábnych šatách. No on ich nesledoval; len tam ostražito sedel nad svojím vreckom s redkovkami ako veverička. Slnko mu svietilo pomedzi latky lavičky do lona, že vyzeral ako zebra.

Výše týždňa som ho takto pozoroval, kým som si nevšimol ďalší z jeho zvykov. Niečo si čarbal na vreko s redkovkami a tie drobné útržky si vždy odkladal do vreka. No častejšie si písal do zápisníka.

Jedného dňa urobil toto: videl som, ako si vopchal do vreka drobnú poznámku na vreku s redkovkami, odišiel od lavičky

a o kúsok ďalej na chodníku sa rozhodol ešte raz sa na ňu pozrieť. Vytiahol ten kúsok papiera a prečítal si ho. Potom ho odhodil, a ja som si prečítal toto:

Je nevyhnutné fanaticky dodržiavať dobré zvyky.

Až neskôr, keď som čítal jeho slávny zápisník – jeho Poéziu, ako o ňom hovoril –, som si uvedomil, že túto poznámku celkom neodhodil. Iba ju trochu zmenil.

Pre dobré zvyky sa oplatí byť fanatický.

No vtedy v Rathaus Parku s malým zdrapom papiera z vrec-ka na redkovky, som nedokázal odhadnúť, že je básnik a autor maxím; myslel som si len, že je to zaujímavý chlapík, s ktorým by bolo fajn sa zoznámiť.

Ťažké časy

Na Josefgasse, za budovou Parlamentu, je miesto, kde sa dajú dobre kúpiť motorky z druhej ruky. Za to, že som ho objavil, sa môžem poďakovať doktorovi Fichtovi. Práve zo skúšky u doktora Fichta som nedávno vyletel, čím som sa dostal do takej nálady, že som zmenil svoj obedňajší rituál v Rathaus Parku.

Prešiel som množstvom malých klenieb zapáchajúcich tak trochu po močiari, popri pivničných obchodoch s plesnivějúcimi šatami do časti s garážami, obchodmi s pneumatikami a automobilovými súčiastkami, kde zašpinení muži v overaloch s hrkotaním gúľali von na chodník všelijaké veci. Náhodou som narazil na špinavý výklad, ktorý mal v rohu kartónovú vývesku U FABERA; ako reklama tam nebolo nič okrem hluku, čo sa valil von z otvorených dverí. Kúdoly výfukového dymu tmavé ako búrkové mrahy, séria revúcich výstrelov, ktoré sa odrážali a vznášali dohora. Cez výklad som rozoznal dvoch mechanikov, ako túrujú škrtiaci ventil dvoch motocyklov; na plošine najbližšie pri okne boli aj ďalšie motorky, no tie boli lesklé a tiché. Na betónovej podlahe pri dverách, strácajú sa vo výfukových plynoch, boli roztrúsené rôzne nástroje a veká z nádrží – spice z kolies a ráfiky, blatníky a káble – a dvaja zaujatí mechanici sa zohýnali nad motorkami; hrali sa so škrtiacou klapkou, pridávali a uberali plyn. Vyzerali pritom tak vážne a tak sa sústredili na zvuk ako nejakí hudobníci, keď si ladia nástroje pred koncertom. Vdýchol som vzduch od dverí.

Hneď spoza nich ma sledoval akýsi šedivý muž v obleku so širokou zamastenou fazónkou; najmatnejšou časťou jeho odevu boli gombíky. O dvere vedľa neho sa opieralo veľké reťazové koleso – spadnutý mesiac so zubami ako píla, tak veľmi natretý vazelínou, až absorboval všetko svetlo, ktoré sa hneď odrazilo na mňa.

„Herr Faber osobne,“ ozval sa muž a pichol sa palcom do hrude. Vyviedol ma von z dverí naspäť na ulicu. Keď sme boli ďalej od hluku, prezeral si ma s ľahkým úsmevom, ktorý odhaľoval zlaté korunky.

„Á!“ ozval sa. „Univerzita?“

„Ak boh dá,“ odvetil som, „ale je to nepravdepodobné.“

„Doľahli na vás ťažké časy?“ vypytoval sa Herr Faber. „Akú motorku si predstavujete?“

„Nič si nepredstavujem,“ odvetil som.

„Á, nikdy nie je ľahké sa rozhodnúť,“ povedal Faber.

„Je to hrozné,“ súhlasil som.

„No, veď to poznám,“ povedal. „Niektoré motorky sú pod vami ako šelmy, *vážne* – naozajstné šelmy! A niektorí ľudia presne to chcú. Presne to hľadajú!“

„Mám závrat, už len keď si to predstavím,“ vyhlásil som.

„Presne, presne,“ povedal Herr Faber. „Viem, čo máte na mysli. Mali by ste sa porozprávať s pánom Javotnikom. Je študent – ako vy! Každú chvíľu sa vráti z obeda. Pán Javotnik je v tom majster, naozaj vie ľuďom pomôcť rozhodnúť sa. *Virtuóz* v rozhodnutiach!“

„Úžasné,“ povedal som.

„A moja radosť a moja úľava,“ povedal. „Uvidíte.“ Herr Faber nahol svoju slizkú hlavu nabok a s ľúbezným výrazom načúval zvukom *vrrr, vrrr, vrrr*, čo vydávali motorky za dverami.

Šelma podo mnou

Pána Javotníka som spoznal podľa jeho menčestrovej poľovníckej bundy s fajkami, ktoré mu trčali z bočných vreciek. Vyzeral ako mladý muž, ktorý sa vrátil z obeda a ústa ho štípu od slanej chuti.

„Á!“ ozval sa Herr Faber a urobil dva drobné kroky, ako keby nám chcel zatancovať. „Pán Javotník, tento mladík sa nevie rozhodnúť,“ upozornil ho.

„Takže tak – prečo si nebol v parku?“ čudoval sa Javotník.

„Á! Čo?“ zapišťal Herr Faber. „Vy sa poznáte?“

„Veľmi dobre,“ odvetil Javotník. „Povedal by som, veľmi dobre. Toto bude to najosobnejšie rozhodnutie, to som si istý, Herr Faber. Keby ste nás nechali.“

„No dobre,“ odvetil Faber. „Veľmi dobre, veľmi dobre,“ a odkradol sa od nás, vrátil sa k výfuku vo dverách.

„Grobian, samozrejme,“ vyhlásil Javotník. „Nemáš v úmysle nič kúpiť, však?“

„Nie,“ odvetil som. „Len som sa tu náhodou ocitol.“

„Divné, že som ťa nevidel v parku.“

„Doľahli na mňa ťažké časy,“ odvetil som.

„U koho si mal skúšku?“ spýtal sa.

„U Fichta.“

„Teda Ficht. Môžem ti o ňom niečo povedať. Má zhnité däsna, medzi seminármi používa malú kefku – natiera si däsna nejakým svinstvom z hnedej fľaštičky. Z jeho dychu by uschla aj burina. Aj naňho doľahli ťažké časy.“

„Dobre vedieť,“ poznamenal som.

„Vôbec ťa nezaujímajú motorky?“ spýtal sa. „Mňa áno, najradšej by som na nejakú skočil a odišiel z tohto mesta. Viedeň sa k jari

chová macošsky, naozaj. Ale, samozrejme, nemohol by som dať viac ako polovicu za hociktorú motorku tam vnútri.“

„Ani ja,“ odvetil som.

„Vážne?“ divil sa. „Ako sa voláš?“

„Graff,“ prezradil som mu. „Hannes Graff.“

„No, Graff, je tam vnútri jedna taká zvlášť pekná motorka, ak by si sa niekedy chcel vybrať na výlet.“

„Nemohol by som dať viac ako polovicu, vieš, a zdá sa, že ty si viazaný k tejto práci,“ odvetil som.

„Ja nie som nikdy viazaný,“ vyhlásil Javotnik.

„No možno si si tu zvykol,“ povedal som mu. „Zvykom sa človek nemá vysmievať, vieš.“ Na chvíľu sa oprel dozadu o päty, vybral si z bundy fajku a poklepal si ňou o zuby.

„Aj ja som za každú dobrú šialenosť,“ vyhlásil. „Volám sa Siggy. Siegfried Javotnik.“

Hoci vtedy si to nepoznačil, neskôr túto myšlienku doplnil do svojho zápisníka pod upravený verš o zvyku a fanatickosti sformuloval novú maximu.

Nechajte sa slastne viesť skutočným pudom!

V to popoludnie na chodníku možno nemal u seba zápisník alebo zdrap z vrečka redkoviek a musel cítiť naliehanie Herr Fabera, ktorý na nás zíal tak úzkostlivo, až mu hlava vytŕčala von zo zadymenej garáže ako hadí jazyk.

„Pod' so mnou, Graff,“ presviedčal ma Siggy. „Posadím ťa na šelmu.“

Prešli sme po klzkej dlážke garáže k dverám na zadnej stene, na ktorých visel terč; dvere aj terč viseli nakrivo. Terč bol celý rozhryzený, jeho stred bol nerozoznateľný od zachlpených kusov korku všade naokolo, akoby ho napadli francúzskymi kľúčmi namiesto šípok alebo akoby ho šialení mechanici roztrhali v zuboch.

Vyšli sme von do uličky za garážou.

„Ach, nuž, Herr Javotnik,“ oslovil ho Herr Faber. „Myslíte to vážne?“

„Smrteľne,“ odvetil Siegfried Javotnik.

Bola prikrytá lesklou čiernou plachtou a opierala sa o stenu garáže. Zadný blatník mala hrubý ako môj prst, ťažké kusisko chrómu, na ktorom prischlo sivé blato, hlboko vryté do zadnej pneumatiky, a prekrylo jeho pôvodnú farbu – pneumatika, blatník a medzi nimi dokonalá zívajúca medzera. Siggy stiahol plachtu.

Bola to stará, úboho vyzerajúca motorka, ktorej chýbali jemné línie a vyplnené miesta; medzi jednotlivými časťami mala voľný priestor, kam by nejaký babrák mohol vsunúť škatuľu na náradie, malý otvorený trojuholník medzi motorom a nádržou – nádrž, štíhla čierna slza sedela ako príliš malá hlavička na objemnom tele; bola taká nádherná, ako je niekedy zbraň – napriek svojej evidentne nepeknej funkcii. Bola ťažká, to áno, a vyzerala, akoby vtiahla brucho do seba, ako vychudnutý zhrbený pes vo vysokej tráve.

„Virtuóz, tento chlapec!“ oduševňoval sa Herr Faber. „Je mojou radosťou a potešením.“

„Je britská,“ oznámil Siggy. „Royal Enfield, pred pár rokmi vyrobili pár týchto kúskov. Vyzerá tak dobre, ako funguje. Sedemsto kubických centimetrov. Nové pneumatiky a reťaze, spojku sme opravili. Je ako nová.“

„Tento chlapec, on túto starkú fakt miluje!“ rozohnil sa Faber. „Vo svojom voľnom čase na nej robil úplne sám. Je ako *nová*!“

„Je nová, jasné,“ zašepkal Siggy. „Objednal som z Londýna novú spojku, novú reťaz, piesty a krúžky a on si myslel, že je to na iné motorky. Ten starý zlodej nepozná jej pravú cenu.“

„Posaďte sa na ňu!“ vyzval ho Herr Faber. „Len sa posaďte a počítate pod sebou šelmu!“

„Ideme pol na pol,“ zašepkal Siggy. „Ty to zaplatíš hneď teraz a ja ti to vrátim zo svojich výplat.“

„Naštartuj ju,“ povedal som mu.

„Nuž,“ ozval sa Faber, „pán Javotnik, nie je celkom pripravená na štart v tejto chvíli, či je? Asi v nej nie je benzín.“

„Ale nie,“ odporoval Siggy. „Mala by sa dať naštartovať hneď teraz.“ Prešiel popri mne a nakopol nožný štartér; trochu sa pohral s motorom – poštekľil karburátor, oneskoril zážih a opäť pridol. Potom sa postavil vedľa mňa a celou silou dopadol na štartér. Motor nasal palivo a zakašľal, no tyčka štartéra sa vymrštila naspäť; znovu na ňu skočil a ešte raz, a tentoraz sa motor chytil – nie s ostrými zvukmi *vr*, ale s nižšími, pravidelnejšími výbuchmi *vr*, *vr*, s dunivým zvukom ako traktor.

„Počujete to?“ skríkol Herr Faber, ktorý sa zrazu započúval – hlavu nahol nabok a rukou si prechádzal po ústach, ako keby čakal, že začuje klepať ventil, ale nezačul. Čakal, že bude počuť nejaký zádrh pri voľnobehu, ale nepočul nič – aspoň nie celkom. Hlavu nahol nabok ešte viac.

„Virtuóz,“ pochválil ho Faber a tváril sa pritom, akoby tomu naozaj veril.

Šelma Herr Fabera

Kancelária Herr Fabera bola na prvom poschodí garáže, ktorá vyzerala, ako keby nemohla mať prvé poschodie.

„To je ale smradľavý hajzel!“, podotkol Siggy. Herr Faber začínal byť z jeho správania nervózny.

„Už sme určili cenu toho kúska?“ spýtal sa Faber.

„Áno, určili,“ odvetil Siggy. „Dvetisíc sto šilingov, tak to bolo, Herr Faber.“

„Ach, veľmi dobrá cena,“ povedal Faber neistým hlasom. Zaplatil som.

„A mohol by som vás otravovať ešte trochu, Herr Faber?“ spýtal sa Siggy.

„Čo?“ záúpel Faber.

„Mohli by ste mi dať celý môj doterajší plat?“ dožadoval sa Siggy.

„Ale, Herr Javotnik!“ zvolal Faber.

„No tak, Herr Faber,“ naliehal Siggy. „Vedeli by ste to zariadiť?“

„Ty si ale prefíkaný, chceš úbohého starca obrať o peniaze,“ posťažoval sa Faber.

„No, sprostredkoval som pre vás pár výnimočných kšeftov,“ povedal Siggy.

„Si špinavý mladý prefíkaný pankhart,“ ulľavil si Herr Faber.

„Vidiš, Graff?“ spýtal sa ho Siggy. „Ach, Herr Faber, som presvedčený, že vo vašom nežnom srdci sa ukrýva skutočná šelma.“

„Hajzli!“ zareval Herr Faber. „Zlodejskí hajzli všade, kam sa pozriem!“

„Keby ste mi mohli vyplatiť môj doterajší plat,“ naliehal Siggy. „Keby ste to len mohli urobiť. Odídem tu s Graffom. Musíme ešte niečo trochu doladiť.“

„Á,“ skríkol Faber. „Tá motorka nepotrebuje nič doladiť!“

Jemné doladenie

Večer sme sedeli v kaviarni Volksgarten a kochali sa výhľadom na skalku až k stromom a pozerali dolu do mlák, v ktorých sa odrážali zelené a červené svetielka natiahnuté nad terasou. Všetky dievčatá boli vonku; pomedzi stromy sem doliehali ich hlasy tak naliehavo a vzrušujúco; ako vtáčiky, dievčatá v meste vždy predchádzal hluk – podpätky na chodníku a sebaisté hlasy, ktorými sa zverovali jedna druhej.

„No, Graff, je to noc plná kvetov,“ rozplýval sa Siggy.

„To je,“ súhlasil som. Prvá ťažká jarná noc, s vlhkou, ťažko zapamätateľnou horúčavou vo vzduchu a dievčatá s holými ramenami.

„Bude to super výlet *prásk! prásk!*“ zvyškol Siggy. „Myslel som na to už dlho, Graff, a viem, ako to nepokašľať. Nijaké plánovanie, Graff – to je prvá vec. Nijaké trasy na mapách, nijaké dátumy, kedy sa niekam dostať, ani kedy sa vrátiť. Len si to predstav! Predstav si hory, alebo si predstav pláže. Pomysli na bohaté vdovy a sedliacke dievčatá! Potom len ukáž smerom, kde si myslíš, že budú, a takisto si vyber aj cesty – podľa zákrut a vrchov. To je druhá vec – vyberieme si cesty, ktoré bude táto šelma milovať.“

„Ako sa ti páči motorka, Graff?“ spýtal sa ma.

„Zbožňujem ju,“ povedal som mu, hoci ma na nej neodviezol ďalej ako pár blokov, od Fabera cez námestie Schmerlingplatz po Volksgarten. Bola to skvelá, hlučná, pulzujúca vec pod vami – rozbiehala sa ako veľká ostrážitá mačka; chodci z nej nespúšťali zrak, aj keď bežala len na voľnobež.

„Oblúbiš si ju ešte viac,“ povedal Siggy. „Vysoko v horách. Pôjdeme do Talianska! Budeme cestovať naľahko – to je tretia vec, cestovať naľahko. Vezmem si svoj veľký ruksak, všetky naše veci dáme do jedného vaku a spacie vaky skrútime na vrch. Nič iné. Len pár udíc. Cestou cez hory do Talianska budeme chytať ryby.“

„Srať na doktora Fichta!“ vykrikol.

„Srať naňho,“ pridali som sa.

„Nech mu vypadajú všetky zuby!“

„V opere.“

„Srať naňho nadobro!“ zvolal Siggy. A potom sa spýtal: „Graff? Nie je ti ľúto, že si vyletel, či áno? Chcem povedať, nezáleží na tom až tak veľmi.“

„Na tom nezáleží,“ vyhlásil som a fakt na tom nezáležalo, keď noc voňala ako vlasy mladého dievčaťa. Dlhé konáre ťažkých stromov sa hrbili, svišťali nad skalkou a tlmili zvuky v mlákach.

„Skoro ráno si pobalíme veci a vypadneme,“ navrhol Siggy. „Už nás počujem! Prehrmíme okolo univerzity, skôr ako si Ficht vyčistí dašná! Vypadneme z Viedne, skôr ako si odštupluje svoju fľašu s tým svinstvom.“

Pôjdeme popri paláci. Všetkých zobudíme! Budú si mysliet, že je to *Strassenbahn*, ktorá ušla z koľajníc, alebo hroch!“

„Prdiaci hroch,“ kontroval som.

„Celá armáda prdiacich hrochov!“ zvolal Siggy. „A potom budeme vonku na krivolakých cestách. Budeme mať stromy nad hlavami a svrčky nám budú padať z heliem.“

„Ja nemám helmu,“ povedal som.

„Mám pre teba jednu,“ povedal Siggy, ktorý sa na tento výlet pripravoval.

„Čo ešte potrebujem?“ spýtal som sa.

„Ochranné okuliare,“ povedal. „Aj tie mám. Pilotské okuliare z prvej svetovej vojny – žabie oči so žltými sklami. Sú fantastické! A baganče,“ povedal Siggy. „Mám pre teba naozaj super baganče.“

„Mali by sme ísť baliť,“ povedal som.

„No, mali by sme doraziť pivo.“

„A potom vyraziť.“

„Vyraziť s hrmením!“ povedal Siggy. „A zajtra večer si usrkneme z rieky v horách alebo budeme piť vodu z jazera. Spať v tráve a vstávať so slnkom.“

„S rosou na perách.“

„S vidieckymi dievčatami okolo nás!“ povedal Siggy. „Ak nepríde k Božiemu zásahu.“

Tak sme to dopili. Z terasy bolo počuť mátež hlasov, tváre pri stoloch okolo nás plávali a poskakovali v našich pivách.

Potom skočil na nožný štartér a ozval sa vzdialený zvuk piestov, ktorý akoby vychádzal celé kilometre spod motora. Započúval som sa do vrčania, keď motor naskočil, a pomalého bezpečného bubnovania, keď šiel na voľnobeh. Siggy ho nechal zahriať a ja som sa poobzeral ponad živé ploty na stoly na terase. Ľudia, ktorí sa na nás pozerali, neboli podráždení, ale prestali mrmlať a nahlili hlavy smerom k nám; pomalé tempo nášho motora ladilo s rytmom prvých poryvov ťažkého jarného vzduchu.

V zadnom vaku Siggyho poľovníckej bundy sa objavila nová hrča; keď som sa znovu pozrel na stôl, všimol som si, že zmizla soľnička.